

Lesbrief Klei

Basisschool Dionysius, Schinnen

3 lessen à 45 minuten

groep 4 en 5

Benodigd materiaal: klei, onderleggers, rollers, satéprikkers, latjes, allerlei stokje, spijkers, schroeven, dopjes, vorken, mesjes etc die je kan gebruiken om een afdruk of gaatje te maken. Vaak krijg je met dit soort materialen een leuker effect dan met houten spatels (zie verderop).

ALGEMEEN

Tips!

- Klei hoeft je niet te kneden. Hoe meer je kneed hoe droger de klei wordt
- Klei is een elastisch materiaal. Hoe meer je er in duwt, slaat, kneed hoe minder de elastisch de klei wordt...en dat wil je juist niet.
- Klei is een heel zacht materiaal. Je hoeft bijna geen kracht te zetten om er een deukje in te maken.

MATERIAAL:

- Klei is een natuurlijk materiaal
- Klei droogt snel uit
- Klei is een grondsoort. In Nederland hebben we zeeklei en rivierklei. Wanneer je klei bakt krijg je bakstenen of aardewerk.
- Er zijn meerdere kleuren: grijs (na bakken wordt dit creme) rood (terra) (wit)geel (rood) en bruin (donkerbruin)
 - Rivierklei: Is goedkoper: werkt stugger maar is sterker wanneer je niet bakt
 - Chamotte klei: Chamotte zijn kleine stukjes gedroogde klei. Geeft stevigheid en structuur Alternatieven: Zoutdeeg (met kleur!)
 - Houdbare klei (al dan niet zelfgemaakt)

TECHNIEK:

- Werk snel en rustig.
- Sla niet op de klei. Dan droogt de klei uit.
- Klei mag geen luchtdelen in het werkstuk hebben. Dan gaat het barsten in de oven. Hier wordt een keramiekoven mee bedoeld. (warme lucht zet uit)
- Druk kieren heel goed aan
- Werk zoveel mogelijk uit 1 stuk
- Losse delen aan elkaar plakken met een kleipapje en goed aandrukken.
- Werk dik. Gedroogde en gebakken klei is breekbaar.
- Te veel aan klei? In de emmer. Deksel erop.

- Maak zo veel mogelijk bollen van de klei die je niet gebruikt Leg de bollen zoveel mogelijk terug in een afgesloten emmer.

GEREEDSCHAP:

- Je handen zijn je eerste gereedschap. Je werkt altijd met je handen. Deze hebben contact met de klei en kunnen de klei goed vormen.
- Werk op een onderlegger om de tafel schoon te houden.
- Gebruik een stuk oud papier om je werk niet vast te laten plakken aan de onderlegger. LET OP: door het papier droogt de klei wel sneller uit!
- Vormen en kneden: Werk zoveel mogelijk met je handen
- Gladmaken, vormen , snijden, duwen doe je met een spatel
- Weghalen, structuren maken doe je met een mirette.
- Naam schrijven en structuren maken doe je met een satéprikker.
- Structuren (= figuurtjes) maken kan je met allerlei spulletjes. Druk het maar in de klei en haal het weer uit. Er blijft een vorm in de klei staan.

OPRUIMEN:

- Maak een bol van de overgebleven klei. Druk er een gat in. De leerkracht druppelt er water in aan het eind van de les. Dan is de klei weer goed te gebruiken een volgende keer.
- Bewaar de klei in een afgesloten plastic emmer of bak. Sprenkel er wat water overheen: Gebruik geen natte doek: die gaat schimmelen
- De gereedschappen maak je schoon door te laten drogen en krabben. NIET SCHOONMAKEN ONDER DE KRAAN. Dan gaan de materialen roesten en de raakt de gootsteen verstopt.
- Maak de tafel en vloer goed schoon met een veger (en blik)
- Pak dan pas een natte doek om de tafel schoon te maken.
- Was pas als alles klaar is je handen

KLEIPAPJE:(een soort klei-lijm)

- Maak van een bolletje klei en een heel klein beetje water een papje. Zo dik als yoghurt. Gebruik een spatel en een kwast.

STRUCTUREN = versieren met randjes, stippeltjes, andere vormpjes.

- Door spijkers, satéprikkers en andere materialen te gebruiken kan je in de klei mooie structuren maken. Er ontstaat dan ook RELIËF (= hoogteverschillen)
- Met een knoflookpers kunnen mooie slierten worden gemaakt

VERVEN

- Plakkaat verf of acrylverf (nadat het werk gedroogd is)
- Plakkaat verf kan afgewerkt worden met een transparante laklaag. Dan gaat de verf glimmen. Net als een keramieken beker of bord

SPATELS: zijn voorwerpen waarmee je klei in een bepaalde vorm kunt duwen, strijken of snijden.

MIRETTES: zijn voorwerpen met een ijzeren "lus" waarmee je klei kunt wegkrabben en ook structuren kunt maken.

SATÉPRIKKER: zijn handig om in klei te tekenen of structuren te maken.

STRUCTUURMATERIAAL

Spijkers, paperclips, potloden.... Eigenlijk heel veel materiaal kan je gebruiken om structuren in de klei te maken.

KLEI-LATTEN EN ROLLER

Kleilatten zorgen ervoor dat je de roller overal op dezelfde manier aan kan drukken. Je krijgt daardoor een klei- tegel die overal even dik is.

ROLLER

Rollers kan je makkelijk maken van een stuk van een houten bezemstok. Een deegroller is ook goed te gebruiken. Er zijn ook rollers met een structuur te koop.

IJZERDRAAD

Liefst met aan uiteinde een handvat. Met de draad kan je de klei snijden

ONDERLEGGERS

Houten platen. Alles behalve spaanplaat (geen mooie gladde ondergrond) en zacht board (zuigt te sterk).

Soms is een doek om de tafel schoon te maken net zo handig

KRANT

Het kan handig zijn om op een krant te werken. Dit voorkomt dat het werkstuk op de tafel of onderlegger blijft plakken. De krant na het drogen zo goed mogelijk weghalen; de rest verbrandt in de oven. LET OP! Papier droogt de klei wel uit.

Les 1: kennismaken met materiaal

Introductie wat is klei?

Klei is een natuurlijk materiaal. Komt uit de aarde. Wordt gevonden langs rivieren en in de grond.

Experimenteren:

De klei voelen en ervaren. Klei is enorm te vormen. Klei is uit elkaar te halen, samen te kneden. Klei kan barsten wanneer het te droog is en kan weer soepel worden wanneer water wordt toegevoegd.

1. Bol maken

2. Duimpotje maken Door te vormen (duimpotje: vanuit een bol de duim indrukken tot een potje)

3. Van duimpotje naar appels of gekke kikkers

Les 2: rolletjes maken, potje maken met deksel

Dekselse potjes

Inspiratie: urnen en potjes gemaakt door de Epyptenaren, Etrusken, Azteken

Met rolletjes kan elke vorm worden gemaakt. Wij starten met het maken van een potje.

Maak een lange sliert van een stuk klei.

1. Stuk klei eerst zachtjes knijpen tot een dunne worst.
2. Dan de worst rustig en zachtjes rollen met de vlakke hand.
3. Niet te hard duwen dan wordt de rol plat.
4. Begin met 1 rol en draai deze rond als een slakkenhuis. Dit is de bodem.
5. Pak een nieuwe rol en leg deze op de rand van de bodem en draait de rol langzaam naar boven.
6. Pak de volgende rol enzovoort.
7. De rollen maak je aan elkaar door met de wijsvinger kleine bewegingen naar beneden en naar boven te maken.
8. Daarna kan je de buitenkant (en binnenkant) glad afwerken. Eventueel met wat water. Maar niet te veel want dan zakt het werk in.
9. Voorkom dat je knijpt. Je bouwt op en knijpt niet.

Door rollen (slangen op elkaar stapelen tot een holle vorm ontstaat) .

Deksel maken:

1. Maak een platte plaat van de klei.
2. Leg de pot onderste boven op de plaat en teken de omtrek met een satéprikker.
3. Snij de plaat uit. Nu heb je een deksel die precies past.
4. Je kan de deksel versieren met een dierenkop of een mensenhoofd.
5. Als je de deksel versiert leg je die op de onderlegger en niet op de kleipot. Want dan zakt die in.

Je kan het potje zoveel versieren als je zelf wilt. Maak armen, benen, versieren met bolletjes of krassen.

Les 3: Tegel maken en versieren

Techniek: Vormen, rollen, kneden, glad maken

Materiaal: Onderlegger, kleistokken, kleirol, satéprikker (of mirettes en spatels)

Gereedschap: Rivierklei of chamotteklei

Tegel maken en reliëf

Op een rechthoekige plak klei boetseert elk kind een gezicht. Van iemand die je kent, een zelfportret of een fantasie gezicht. Kun je alle delen van het gezicht goed voelen? Het gaat om de uitdrukking van het gezicht en niet om een volmaakt portret.

Aandachtspunten: vorm een vierkant, oppervlak moet glad zijn, de tegel moet overal even dik zijn.

1. Pak je klei en een onderlegger
2. Kneed je klei goed door. Het lucht moet eruit
3. Maak er een bal van Druk je bal alvast een beetje plat
4. Pak je kleilatten en je kleirol
5. Rol de klei plat tussen de latten.

Andere techniek:

1. Plak stukken klei tegen elkaar aan
2. Zorg ervoor dat er geen lucht meer tussen zit
3. Pak je kleilatten en je kleirol
4. Rol de klei plat tussen de latten.

Een smoel van klei

